

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD decz. 14.

Városok bajai.

(K. Ö.) Mikor a Bánffy-kormány a hitelszövetkezeti törvényt az országgyűlésnek benyújtotta, tette azt azzal a határozott kijelentéssel, hogy ezzel a kis gazdasági ekszisztenciák anyagi sorsán akar javítani. Hiszen nem szenved kétséget, hogy ezzel a törvénnyel, ha azt úgy alkották volna meg, mint azt mi kezdetől fogva sürgettük, az egyén és a társadalom függetlenségének épségben tartásával, könnyen meg lehetett volna teremteni azt az alapot, a melyen egy hatalmas népies hitelszervezet kiépíthető lett volna.

De még akkor is, ha ez sikerülni fog, még akkor sincs a szociális kérdésnek ez az oldala kimerítve. Hátra van még, hogy a munkanélküliek s a szegények rendszeres ellátásáról történjék gondoskodás. Nem tűrhető, hogy a szegényügy továbbra is kizárólagosan a városok házi ügye maradjon, mert nemcsak hogy a városok kiadásai évről-évre ezen a czímen is szaporodnak, hanem a mostoha ellátás következtében az elégedetlen elemek vágyainak sem lehet háttér szabni.

Első sorban az ország fővárosa, de minden népesebb vidéki város, melynek csak valamire való ipara van, a tél beálltával a munkanélküliek beözönlésével kénytelen számot vetni. Ezek számát szaporítja a tél kezdetével felszabadult városi munkaerő. Ez rendes tünete a népmozgalomnak. A városok pedig védekez-

nek úgy ahogy tudnak. Elég gondot okoz nekik a szegény ügy. Ennek egy részét ugyan a humanitárius egyesületek levették a városok válláról, de hogy ez még nem minden, hogy a szegény ügy rendezetlen volta társadalmi életünknek egyik rákfenéjét képezi sországos szervezésre van szükség, ezt első sorban a városok tudják és érzik, melyek költségvetéseik megállapításánál meg nem szűnnek a szegényügy országos szervezését sürgetni.

Erre annál is inkább van szükség, mivel a társadalom ezen a téren feladatának megfelelni nem tud. A kormányzati politika ugyan oly irányt vett, mely ha nincs szó hatalmi érdekről s annak kiterjesztéséről, a szociális feladatok megoldását szívesen engedi át a társadalomnak. A szegényügyet s a keresetnélküliek ügyét a kormánypolitika is azon megoldandó feladatok közé sorozza, mely a hatalmi érdek szempontjából teljesen közömbös rá nézve. Evvel a dologgal tehát sietni felesleges volna. Lám, mily hamar tudott a kormány elkészülni a hitelszövetkezeti törvénnyel, mert azt oly alakban sikerült megszerkeszteni, hogy abból a kortespolitika terebélyes fája nőhet ki magát. A szegényügygel boldoguljanak a társadalom és a városok, melyek a liberális politika érdekében függetlenségüket és pénzüket áldozták.

Csak hogy, mint mondtuk, a társadalom azon rétege, melyet vagyoni képessége és humanitárius érzülete a közjótékonyág gyakorlására képesít, aránylag csak kis mértékben tud a szükségletnek eleget tenni. Első sorban azért, mivel a szegényügy s ezzel kapcsolatosan a jó-

tékonyág gyakorlása szervezetlen. Sokok jótékony adomány kallódik el, vagy kikerüli rendeltetése helyét a szervezetlenség révén és hibája következtében. A jótékonyági intézmények jelentéseiből pedig megtudjuk, hogy a humanitárius érzület még koránt sincs oly mértékben kifejezve, mely lehetővé tenné a közjótékonyág oly mérve kiterjesztését, mely a nagy nyomor általános enyhítését tenné lehetővé. Ennek meg van az a hátránya, hogy az anyagi hozzájárulással rendszerint csak a társadalom egy kisebb körét lehet és kell sujtani, mi által ez a kisebb kör ezen a czímen tulságosan lesz megterhelve. Mint különös, de jellemző tünetet akarjuk felemlíteni azt a körülményt, hogy a fővárosi jótékonyági intézmények leginkább a fővárosi pénzüintézetek szűkeblősége ellen panaszkodnak. Pedig abból a husz millió évi jövedelemből csak telnek a humanizmus gyakorlására is. De hát a pénz nem akar ezen a téren fruktifikálni.

A hitelszövetkezeti törvényjavaslat tárgyalásánál kormánypárti részről azt az indítványt tették, hogy a kormány egy általános szegény-segélyalap létesítése czéljából mindazon esetekben, mikor az állam vállalkozás, szállítás, vagy üzlet szempontjából szerződik, vagy kedvezményeket ad, ezen alap javára bizonyos járulékok fizetését kikösse. Nincs tudomásunk róla, hogy a kormány kedvelt hívének tanácsát megfogadta volna. Persze, mert ezzel megszűnnék az állammal kötött üzletek egyik, eddig is sokat szellőztetett kényes, de kedves oldala.

Pedig ez az eszme, amely gyakorlati

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vallomás.

Irta: Stella.

— Különös édesem, hogy te még soha sem beszéltél nekem ifjuságodról — mond a nő, ki végig dőlt a pamlagon s a lábainál ülő férfi sűrű sötét hajával játszott.

— Dehogy nem édesem, csak már elfeledted — felelt a kérdező, arcát a puha fehér kezeckére hajtotta, így akara az azon a kérdésre végbe ment változást észrevétlenné tenni.

— Nem feledtem volna biz én, ha szólni róla, de te mindig másra terelted a társalgást valahányszor csak érintettem is e tárgyat. Utóbb még azt kell hinnem, hogy az én kis drágámnak valami rejtegeteni valója van a multból.

A férfi büszkén, önérzetesen emelte fel fejét.

— Rejtegetni valóm nincs, csak fájdalmas emlékeim vannak amire szeretnék soh'sem gondolni, s melyeket ha meg nem történtté tehetnék, oda engedném az életem felét.

— Miért nem osztod meg azokat velem, hisz könnyebben viselhetnéd, ha a felét nekem adod!

A férfi tagadólag rázta fejét.

— Nem találsz méltónak reá, no jó — hát nem firtatom, majd igyekezni fogok megtudni

másoktól — szólt s elbocsájtotta a férfi haját, megfordult háttal hozzája

Pár pillanatnyi csend állott be. A nő szívét sajátságos érzések kintázták. Nem tudott eligazodni férje különös viselkedésén. Félt attól a mit megtudni óhajtott és mégis olyan heves vágyatt érzett iránta, melynek ellentállani nem tudott, melyet leküzdeni képtelen volt.

A férfi zavarba jött neje szavaira. Ilyen erős támadásra nem készült el. Ha kéri, ha könyörög neki, talán kitalálhat valami mesét, melylyel az igazat, azt a rettenetes valót elpalástolja, de így nem teheti azt, gyanu támadna szívében, mely eddigi boldogságukat megrontaná. És így is ha a valót megtudja? Nincs a veszélyeztetve az a féltve őrzött boldogság? Az a boldogság, melyet oly sok küzdelem árán szerzett meg. Borzasztó lelki küzdelemet vívott, ha figyelemmel kíséri valaki arcát, bizonyára észre is veszi azt, de a nő háttal volt hozzá, nem látott semmit, pedig ha látja, megsajnálja és elengedi a vallomást.

Mit kintázom magam — gondolta végre — egyszer csak meg fogja, meg kell tudnia, ha nem tölem hát mástól s ez sokkal rosszabb lesz. Legyen, tudja meg tőlem, ha boldogság van megírva számomra a sors könyvében, úgy is az lesz, ha pedig nem, akkor hiába minden küzdelem!

Gyöngéden átölelte a szeretett asszonyt, maga felé fordította arcát, szeméit, haját csókokkal borította el. A nő hagyta, de nem viszonozta.

— Hát már nem szeretsz? Már csak tőröd a gyöngédségeimet, de nem viszonzod? Hát eddig tartott a te szerelmed?

— Szeretlek nagyon forrón, de haragszom a bizalmatlanságodért. Olyan gyöngének, olyan felületeseznek tartod érzelmeimet, melyek csak az örömet, a boldogságot tudják elviselni s a bajban, a szerencsétlenségben tova tűnnek? Ez fáj nekem nagyon végtelenül! Ezt nem érdemeltem.

— Hogy nagy, nemes szíved, azt tudom s ép ezért akartam megkímélni a bánattól.

— Milyen önző vagy még a bánatodban is.

— Hogy ennek a szemrehányásnak ne legyek többé kitéve, hát beszélni fogok! De egy feltétel alatt.

— Bár milyen feltételt elfogadok csak bizonytalanságban ne kelljen lennem. És az?

— Hogy bár mi legyen is amit hallani fogsz, irántam érzelmeid nem változnak.

— Arra esküszöm.

— Hát ölelj meg!

— Majd inkább a hajad babrálom, úgy szeretem, olyan sima mint a bársony.

Jószí megfogta a Katinka egyik kezét, az elbeszélés alatt rajta végbemenő változást akarta figyelemmel kísélni.

— Tizennyolcz éves koromban — kezdé a vallomást — teljesen árván maradtam. Az érettségi már a kezemben volt s a nagy csapások elvették a kedvemet a további tanulástól. Csinos kis vagyon fölött rendelkeztem és

értékű ép oly könnyen kivihető. Nem kell ide más, mint egy kis jó akarat. Mert ezzel a segélyalappal, addig is, míg a szegényügy és a munkanélküliek ügye általános törvényes rendezést nyer, sokat lehetne a városok terhein könnyíteni. Ezt követeli azonban az osztó igazság, mely szerint épen azok járuljanak filléreikkel a társadalmi béke megerősítéséhez, kik a szociális bajok felidézéséhez legtöbbet vétköztek.

Gazdasági és társadalmi okok követelik, hogy az ügy most már oly szervezést nyerjen, mely elől már csak kulturális szempontból sem lehet elzárkózni.

Tisza Kálmán Nagyváradon.

Egyik helybeli lap szenzációs hírként adta közre, hogy Tisza Kálmán, Nagyvárad képviselője folyó hó 20-án, kedden ideérkezik, hogy választóinak megtartsa beszámoló beszédét és egyszersmind igazolja magát azon általa tett indítványért, melyet az egész ország közvéleménye támadásnak bélyegez az alkotmány ellen.

A szenzációból azonban aligha lesz valami s az ország szeme nem felénk fog fordulni, hanem talán másfelé.

Mint ugyanis teljesen hitelt érdemlő forrásból értesülünk, Tisza Kálmán idejövetele a beszámoló tartására nem is oly határozott dolog, mint a milyennek az illető lap feltüntette, az idejövétel határideje meg éppen nem.

A dolog úgy áll, hogy Tisza Kálmán levélben tudakozódott Hlatky Endréné, a szabadelpárt elnökénél, hogy lehetséges lenne-e f. hó 20—23-án beszámolóját megtartani? Ennek azonban útjában állanak a képviselőház ülései, de meg azon körülmény is, hogy Tisza Kálmán levelének megírása után beteg lett s már több napja ágyban fekszik.

Különben a jelen politikai viszonyok között az idő éppen Tisza Kálmánnak sem alkalmas beszámoló tartására.

Kitüntetés a Baross-szoborért. Néhai Baross Gábor volt kereskedelmi miniszter emléksobrának létesítése körül szerzett érdemeikért Brázay Kálmán orsz. gy. képviselő a szoborvégrehajtó bizottság elnökének és Szlevení József, osztálytanácsosnak, mint a nevezett bizottság titkárának elismerését nyilvánította s a szobor alkotójának Szécsi Antal szobrásznak, a Ferencz József rend lovagkeresztjét adományozta a Felség.

A helyzet.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, december 14.

A politikai helyzet legszenzációsabb eseménye — amint már erről hírt is adtunk — az, hogy gróf Tisza Istvánt a szabadelpárt az elnökjelölésben elejtette. A kormány állítja, hogy ez azon okból történt, mert ez a párt egyrészen nézetével ellenkezett, ami nem valószínű, mert akik aláírták Tisza Kálmán alkotmány-sértő javaslatát, azok aláírják a Tisza István gróf elnökké választását is.

Az ellenzéki pártok saját diadaluknak tekintik a Tisza gróf elejtését és ez a fel fogás valószínűbbnek is látszik.

A Tiszák lapja az »O. H.« ugyan elég kurtán-furesán végez ezzel a ténynyel:

»Tisza István grófot a kormány feloldotta ígérete alól s így az ő elnökjelöltsége elesett. *Általános volt az öröm,* hogy Tisza István megmarad debatternak, harcosnak a nagy küzdelmek idejére s nem ül a »hideg trónusban«, ahogy Szilágyi Dezső az elnöki széket elnevezte.«

Rémhirnek is beillik az, hogy a »hideg trónus« eddigi fő-fő birtokosa is beáll debatternek, ami meg az ellenzéki körökben kelt u. n. »általános örömet.«

Az ellenzéki pártkörök nézete és hangulata nem változott s erősen elvannak határozva az elnökválasztást megakadályozni.

Legutolsó tény.

Egy képviselő, akit féloldali szélütés ért, járnai is alig birt, hosszas, kínos betegségben

szenvedett, folyton panaszkodott különböző képzelte betegségekről s ezek végre is odavitték, hogy agyába golyót röpített — — — de mielőtt ezt elkövette volna, *aláírta* a Tisza-féle javaslatot. Legalább így írja ezt a »P. H.« mai száma következő közleményében.

Halassy Gyula, Besztercebánya város országgy. képviselője ma délután agyonlőtte magát és meghalt. Az öngyilkosság okául hosszas kínos betegségét emlegetik, melytől nem remélt szabadulást. Már régebben féloldali szélhűdés érte, melyből teljesen nem is lábolt föl, járnai alig birt és folyton panaszkodott különböző képzelte és valódi betegségekről. Az elhunyt képviselő 65 éves kort ért. Valamikor snájdig férfit volt. A szabadságharcban mint Boeszkayhuszár vett részt s ezért a honvédség föllállításakor szabadságolt állományu honvédlóvas századosnak nevezték ki. Az ötvenes években gazdaságára vonult vissza, majd az alkotmány visszaállításakor Zólyom megye közönsége főszolgabíróvá választotta. Besztercebánya 1869-ben választotta először képviselőjévé s azóta már a nyolcadik cikluson választották meg újra. Első megválasztásakor a Deák-párthoz csatlakozott, a fuzió alkalmával a szabadelpártba lépett, melynek folyton hű tagja volt. *Legutolsó ténye az volt, hogy a Tisza-féle javaslatot aláírta.*

No ez igazán a »legutolsó« ténykedés volt a régi Deák-párt egy tagjától.

Külföldi hang a magyar állapotokról.

A »Kölnische Zeitung« a magyar politikai helyzetről találóan a következőket mondja:

A magyar törvényhozás akaratát Bánffy szembe állítja alárendelt pártkörével. Eljárása más művelt államban is hallatlan volna, itt azonban végzetes. Miután a kormánypárt összes félig-meddig független és nem az államtól élő tagjai, kik eddig is csak azért maradtak benne, mert különféle okokból nem akartak ellenzékét alakítani — kiléptek, körülbelül kétszáz passzív nemzetiségi vidéken a kormány által kinevezett képviselő, kik ideiglenesen szabadságolt hivatalnokok vagy olyanok, kiket megéltetésük a kormányhoz kényszerít, Bánffy bárót felhatalmazták arra, hogy Magyarország alkotmányát felfüggeszessék, hogy az egész magyar nép egyhangú ellenzése dacára a kormányon tarthassa magát. Ez már most, míg a vesztélyeztetett alkotmány külsőleg még érvényesül, azt jelenti más szóval, hogy Bánffy báró el van határozva, hogy *hatalma eszközeinek segélyé-*

gyámom tanácsa és protekció folytán egy nagy gyárnál foglaltam el állást. Itt igen jól ment dolgom, főnökeim mint pontos, lelkiismeretes hivatalnokot becsültek, alantasaim pedig mint humánus embert szerettek. A sors maga is megirigyelte a lelki egyensúlyt, melyet a nagy csapások szüleim elvesztése dacára élveztem s melyet szorgalmas munkával töltött életmódomnak köszönhettem. Az óriási konkurrenzia a nagy befektetések kimeríték főnököm erejét s nem épen nemes eszközökhöz nyult, a gyengülő üzem ellensúlyozására. A munkabért szálította le. Én mindjárt ellene voltam ennek, nem jót jósolván belőle, mert a szocializmus azon a vidéken úgy is eléggé lábra kapott már. A későbbi események csakugyan be is igazolták aggályaimat. A munkások fellázadtak. Megtagadták a munkát. Főnököm erőlyel akarta a bajokat orvosolni. Csendőrséget hozatott s kényszeríteni akarta a munkásokat az üzem megkezdésére.

A munkásokat az borzasztó módon felbőszítette s csakhamar tettelegességre is került, melyből a csendőrök egy része félholtra verve, néhány munkás pedig holtan került ki. A főnököt a gyakornok szöktette meg, különben ő sem marad életben.

— Istenem, — veté közbe Katinka — egy ehhez hasonló eset adta magát elő ott, a hol szegény apám alkalmazva volt. Egy ilyen munkászavargás juttatott engem is árvaságra — folytatá sóhajtva — 6—7 éves lehettem akkor.

— Igen annyi voltál, emlékszem.

— Te árva? — kérdé a nő felszökve helyéről.

— Igen. De légy csak türelemmel. Folytatom. A hivatalnokok nagy része elrejtőzött a munkások fokozódó dühe ellen, mert hova tovább olyanokká lettek, mint a vad állatok. Csak Pataky az iroda főnök . . .

— Jézus Máriám, hisz' apám . . .

— Kérlek drágám, csak maradj, nyugodtan — mondá Józsi a reszkető nőt közelebb vonva magához és gyöngéden simogatta haját, arcát. — Igen csak Pataky bácsi és én maradtunk helyünkön. A munkások szerettek mindkettőnket, tőlünk telhetőleg igyekeztünk őket észre téríteni. Ezuttal hiába való volt minden okos szó, a nép megvadult a szó szoros értelmében. Minket sem ismert már többé mint barátait, azt mondták kinyíltak a szemek, mi is esküdt ellenségei vagyunk mint a többiek. Üssétek a mézes száju csalóját — kiálták többen — ő is csak olyan mint a gazdája, rabló. A zsirunkon akarnak hizni. Tépd le azt az arany órát onnan, minek fityegjen az ott neki disznek, mikor nekünk kenyérünk sincs. — Egy munkás nekem rohant, megkapta a lánczomat és letépte, az órámmal esőrömpölve hullott a kövezetre. Pataky bácsi neki ment az embernek és pofon ütötte. Hatalmas erős férfi volt, a munkást elborította a vér. A tömeg a vér láttára még jobban felbőszült. Most már ész nélkül rontottak nekünk. Mi ketten voltunk, ők meg vagy harminczan. Titáni harcot vívtunk. Én betekig nyomtam

utána az ágyat, szegény jó Pataky bácsi ott maradt halva. Egy hátulról kapott fejszecsapás kioltotta a nemes életet.

— Istenem, Istenem, — nyögte az ifjú nő, — hisz' az a Pataky az én szegény jó apám volt.

Kezeibe temette arcát, egész teste reszketett a fájdalmas felindulástól. A férfi szomorúan, szótlanul nézett maga elé. Hosszu csend állott be, ki-ki a maga fájó emlékein tűnődött. Katinka szólalt meg előbb.

— Ugy, hát te ismerted apámat?

— Igen.

— De hiszen apám mellett mindig hallottam, egy bizonyos Szilev József volt. Nekem azt mondták, ez a fiatal ember nyomorultán viselkedett. Ó miatta ütötték volna agyon szegényt!

— Az a Szilev én vagyok!

A nő felsikoltott, de a férje nem vetett rá ügvet. Folytatta:

— De hogy nem viselkedtem Pataky bácsival szemben gyáván, mint a hogyan te értesültél, arra esküszöm. Ismersz és tudod, hazudni nem tudok, még akkor sem hazudnék, ha életem boldogsága függne tőle.

Katinka nem kételkedett e szavakban, de megrendült egész valójában. Érezte, hogy a boldogságot, melyet annyi hányattatás után oly rövid ideig élvezett, eljátszotta. Csak most látta be, mennyire igaza volt férjének, mikor vonakodott e szomorú vallomást megtenni. Ő tudta, hogy a zavartalan boldogságnak ezzel vége lesz.

A férfi tovább beszélt.

vel, melyet neki, a miniszternek, a nem magyar nemzetiségek politikai lemondása kezére játszott, a magyar népet összes alkotmányos jogaival együtt földhöz csapja.

Ezzel még ennek az alkotmánynak életében, mely alkotmány hivatalosan volt a kisebbségben levő magyar fajnak ez ország vezetését biztosítani, megjelöli a kormányelnök az utat, hogy mint lehet alkalom adtán ezzel az alkotmánnyal a magyarság ellen uralkodni. Ha ezt szem előtt tartjuk, könnyen elfogadhatjuk, hogy az egész kétségbeesett harc a magyar képviselőházban Bánffy körül forog. Miután sokat emlegetett Thun gróffal történt titkos meg egyezésben beleegyezett Magyarország az esetleg parlament nélküli abszolút Ausztriával való együvértartozásának tervébe s ezzel az összes magyar alaptörvényeket arcuzul ütötte, most már a magyar uralom utolsó alapköveit, egyetlen biztosítékát is lerombolja. Az, hogy ő, valamint a Tiszák is csupán azért cselekszenek így, hogy kormányon maradhassanak, illetőleg, hogy személyes befolyásukat megrövidíthetetlenül fenntarthassák, a fennálló körülmények között és az ellenzék ismeretes nyilatkozata után, hogy az obstrukció nem rendszert — hanem csupán személyváltozást czéloz, — egyenes büntény. Ezek az urak nagyot vétettek népük jogai, szabadsága és jövője ellen

Madarász apó mint házelnök.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) A képviselőház szombati ülésén, mivel a Ház egyedüli alelnöke Kardoss Kálmán betegsége miatt nem elnökölhet, mint korelnök fog szerepelni Madarász József, a Ház legidősebb tagja.

Madarász József e tárgyban ma délelőtt hosszabb ideig tanácskozott báró Bánffy miniszterelnökkel s ez utóbbi kijelentette előtte, hogy szigorúan ragaszkodik a házszabályokhoz

Mi lesz?

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) A kormány követendő eljárását a „N. Fr. Pr.” mai esti száma nyíltan feltárja azon esetre, ha a képviselőház üléseiben a normális viszony nem áll helyre.

A nevezett lap ugyanis azt írja, hogy azon esetre, ha az ellenzék Perczel Dezső megválasztása elé akadályokat gördítene, úgy megtörténhetik, hogy az első elnapolást nyomban a második követné.

Legujabb.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) **Andrássy** Sándor grófot választókerülete Homonnra táviratilag üdvözölte azon eljárásért, hogy a javaslatot alá nem írta.

Sopron, decz. 14. (Saját tud. táv.) Vasárnap nagy tiltakozó népgyűlést rendez Sopron város közönsége a Tisza-lex ellen.

Mozgalom indult meg, hogy Sopron város törvényhatósági bizottsága elé egy indítvány terjesztessék, melynek értelmében a törvényhatóság irjon fel az országgyűléshez a Tisza-lex ellen s ugyanerre kérje fel a társtörvényhatóságokat is.

Szentes, decz. 14. (Saját tud. táv.) A Tisza-javaslat ellen vasárnap Szentesen népgyűlés fog tartatni, melyre a kerület képviselőjével, Sima Ferenczcel többen leutaznak, köztük Bartha Miklós is.

A tenkei cigányokat felmentették.

— Saját tudósítónktól. —

Igazságszolgáltatásunknak egyik sarkalatos elvére támaszkodva a nagyváradai törvényszék felmentő ítéletet hozott a tenkei cigányok bűnyűgyében.

Ez az elv pedig szól eképpen: inkább kielenczenkilencz bűnös meneküljön, mint egy ártatlan szenvedjen.

A vádlott cigányok ellen a két napig tartó végtárgyaláson semmi pozitív bizonyítékot felhozni nem lehetett, egyedül egy zsák és egy kutya volt, ami vádolta a cigányokat, ezeket azonban a törvényszék nem fogadta el döntő bizonyítékoknak.

A tegnapi napon a csendőrök vallomása volt igen tanulságos, akik a vádlottak állításával szemben határozottan tagadták azt, hogy őket bántották volna.

Nemde különös? a csendőrök úgy vallatták a vádlottakat állításuk szerint, hogy heringgel etették őket s azután nem adtak nekik vizet.

A tegnapi végtárgyalás lefolyásáról a következőkben számol be tudósítónk:

A tegnapi nap legelső tanuja **Köteles** István tenkei községi bíró volt, aki megvallja, hogy Oláh Sándor mutatta meg a csendőröknek azt a helyet, ahol az oláh ember zsebeit kivágták.

Azt mondja a tanu, hogy később kivezeték **Téglás** Józsefet is s ő is ugyanazt a helyet mutatta meg a tett színhelyét.

Dr. **Várady**: Hányan tettek beüsmérő vallomást a csendőrök előtt?

— Hárman. Azonban azt, hogy kik voltak, nem tudom, s az arcukra sem emlékszem.

A vádlottak kinzására vonatkozólag a főbíró így vall:

— Tud-e arról, hogy a csendőrök megszokták verni az embereket?

— Igen, arról tudok. A kezeik mindig össze voltak vasalva.

A rendőrök kihallgatása.

A bíró után két községi rendőrt hallgattak ki. Erdekes, hogy a két rendőr egészen ellentétesen vall. Elsőnek **Orbán** Sándort hallgatták ki a törvényszék:

— Ott volt az első kihallgatásnál?

— Igen, folyton ott voltam, kint voltam az erdőben is.

— Bántalmazták a csendőrök a tetteket?

— En előttem nem, csak a kezük volt meglánczolva.

Elmondja azután a tanu, hogy hogyan vallott **Oláh**:

— Lefogtam egy oláh embert — mondotta — s az meg is halt. Ezt a csendőrök mondták elő. Oláh a csendőr előmondása után pedig utána mondtá.

— A többiek mit vallottak a csendőrök előtt?

— Azt mondták, hogy ott voltak az országuton, hogy kapjanak valamit.

— Ejszaka is vallatták őket?

— Igen, több ízben, olyankor mi a rendőrök, meg a bíró, nem voltunk ott.

Várady dr. Olához: Ez az ember ott volt, mikor magát verték?

Tanu: Ott voltam, hallottam is a jajgatását, de háttal állottam és nem néztem oda.

Ügyész: Botütést hallott?

— Keveset.

Mikor betegségemből felépültem, első dolgom volt más állás után nézni. Főnököm marasztalt erővel, fizetés javítását is ígért, de nem maradtam volna ha a vagyonát nekem adja is. Gyámom tanácsára most a vasuti tanfolyamra mentem a fővárosba. Persze mindez idő alatt nem szüntem meg érdeklődni Patoky Katinka iránt, a kiről főnökünk oly szépen gondoskodott. Hogy e gyermeknek ki beszélte tele a fejét azzal a rém mesékkel, melyekben én mint apja gyilkosa szerepelek, fogalmam sincs róla és bármennyire igyekeztem ezt megtudni, nem sikerült. Végtelenül szerencsétlennek éreztem magam e miatt, s mindenképen igyekeztem a leánykával összejönni, hogy e rém meséket megczáfoljam. Az árvaház igazgatóságánál számtalanszor kértem egy találkozást, nem adtak, meg ugylátszik ők is rettenetes véleménynyel bírtak föllem. Igazán boldog lettem volna e szerencsétlen esemény közbejötté nélkül. Szép sikerrel végeztem a tanfolyamot s gyors egymásutánban léptettek elő. A társadalomnak kedvelt tagja voltam, de mind ez nem elégített ki. Annak a kis lánynak szemrehányó tekintete folyton előttem lebegett. Mindig azt látszott mondani, te miattad lettem árva. Pedig Isten látja lelkemet, hogy ártatlan voltam.

Egyszer aztán mégis találkoztunk, emlékszel, Balogéknál. Te már akkor 15 éves gyönyörű leánykává fejlődöttél. Bemutatlak egymásnak. Sohsem felejttem azt a találkozást. Egész nyugalmamat elrabolta. A lányka szépsége

megbűvölt, szerelmes lettem, örült, kétségbeesett vágyat éreztem a bájos gyermek bírása után. De hogyan gondolhattam volna viszonzásra ilyen szerencsétlen körülmények között. Hisz' te valóságban gyilkosnak tekintettel. Az a megvetés, mely szemeidből rám lövelt szavidból kiérzett, éles törsturás volt a szívemnek. Öngyilkosságra gondoltam, hogy rettenetes lelkiállapotomtól, iszonyu kínaimtól szabaduljak. Ekkor vezette a Gondviselés Kálmánt utamba. Ő mentett meg.

— Hát már meg is kísérelted az öngyilkosságot? — kérde Katinka.

— Még éppen nem, de már közel álltam hozzá. Ha őt meg nem ismerem, ma nem ülök itt melletted. Talán mindkettőnkre jobb lett volna — folytatá sóhajtvá.

A nő szívét megmentették e szavak. Közelebb húzódott férjéhez. A férfi tovább beszélt.

Kálmán társasága gyógyítólag hatott beteg kedélyemre. Gondolataimat más irányba terelte. Egészséges, eleven temperamentuma nagy hatással voltak reám. Erre az időre esett önkényességem is. Bécsben szolgáltam, — hisz' tudod. — Az új viszonyok, új emberek, az új vidékek a miket megismertem szórakoztattak, kezdtek feledtetni keservemet, de a lánykát nem. Az a szeretet, a melylyel a társaság, ahol megfordultam — körülvett, reményt csepegtetett szívembe. Kálmán tőle telhetőleg élesztette a reményt. Ő tanácsolta nevem megváltoztatását s mindazt a mit viszont szerelmed megnyerése érdekében tettem, — Ő kísérté figyelemmel

minden lépésedet s hűségesen értesített engem róla. — A katonaságtól egész gyógyultan tértem vissza. Te akkor nyertél már oklevelet s nekem sokára ezután következett kineveztetésem. Kálmán tanácsára ide helyeztetésemet kérelmeztem s gyámom — kinek fennhatóságától már megszabadultam — közbenjárására meg is kaptam.

— Különös — veté közbe az ifju nő — milyen nehezen adtam meg magam neked, pedig az első percztől szerettelek. De olyan sajátságos előérzetem volt.

— Igen, tudom, elég keserűséget okozott nekem a te hosszú vonakodásod, de aztán annál nagyobb boldogsággal töltött el a diadal.

Mindketten elhallgattak. Gondolataikba mélyedtek. Józsi szemei kétségbeesett könnyöggel függtek neje. Katinka sokáig nézte férje arcát, melyen egész lelke visszatükröződött, megértette őt és fájó érzés keletkezett szívében. Azt érezte, hogy a boldogságuk immár nem lesz többé olyan tökéletes mint eddig, legalább az övé nem. De ezt Józsinak nem szabad észrevennie. Ezután csak még gyöngédebb, szeretőbb neje lesz. Hisz' megis esküdtött reá. Karját nyaka köré fűzte és mondá:

— Feledjük el a multat, éljünk a jelennek.

— És te csakugy szeretsz ezek után mint eddig?

— Igen.

Csak az ajka mondta e szót, de nem érezte. Azok a rémmesék, melyekkel gyermekkorában fejét telebeszéltek, folyton kísértették.

Dr. *Várady* a tanuhoz: Mit gondol miért vallott Oláh?

— Mert szorongatták.

Azután *Szabó* Mihály tenkei rendőr lett kihallgatva.

Ez a tanu főleg arra tett érdekes vallomást, hogy a csendőrök tényleg adtak a vádlottaknak heringet s így akarták őket valloásra bírni. Szabó ezeket vallotta:

— Ki éllezte a vádlottakat?

— A főbíró.

— Adtak a vádlottaknak heringet enni?

— Igen.

— A heringet is a főbíró adta?

— Azt nem!

— Kértek a vádlottak vizet inni?

— Igen, folyton kértek.

Dr. *Várady*: Verték a vádlottakat?

— Igen, verték.

Dr. *Wavrek* Téglás vádlotthoz: Mondja el, hogy etették heringgel?

— A csendőrök elibünk tették a heringet s azt mondták, hogy — megeszitek gazemberek ezt a heringet, vagy meghaltok. Én azt gondoltam, hogy ha *czibiben* nem ettem meg a halat, nem eszem meg most sem, de engem a csendőrök lefogtak s *kanállal öntötték belém a sót*.

A csendőrök tagadják a kinzást.

Szabó Mihály tanu kihallgatásával véget ért a tanu kihallgatása, még csak a beidézt csendőrök vannak hátra, akik közül délelőtt csak kettőt lehetett kihallgatni. A csendőrök természetesen tagadják azt, hogy ők bárkit is bántalmaztak volna s azt mondják, hogy a vádlottak maguktól tették beüsmertő vallomásukat.

A hering evést is tagadják, azonban az egyik csendőr szembesítés után azt mondja, hogy lehetséges, hogy adtak a vádlottaknak heringet is enni.

Szabó Ignác csendőr őrsvezető elmondja, hogy a nyomozást csak később vette át, akkor már a vádlottaknak egy része össze is volt fogdosva. Azt mondja, hogy a dologra nem igen emlékszik.

— Mit üsmert be Oláh Sándor?

— Azt, hogy ő szurta meg késsel Szabót és Popát.

Elnök *Oláh* vádlotthoz:

— Igaz ez?

— Igaz kérem, csak hogy a csendőr előbb megkínzolt, nyakamat a földig hajtott, úgy ütött, azután a csendőr előre mondta, én meg utána mondtam, mert félttem, hogy még jobban megkínoznák.

— Bántottak valakit?

— Senkit sem bántottunk.

Oláh: De bizony bántott. — Azután a vádlott szemébe mondja a csendőrnek, hogy hogyan bántották, a csendőr azonban ezt határozottan tagadja.

— Nincs arról tudomása? . . .

— Nincs kérem.

Elnök konstatalja, hogy a tanu, mielőtt megkérdezte volna, már azt mondta: Nincs kérem.

Kepes bíró: Lánczra verették a vádlottakat?

— Igen.

Ügyész: Téglás István, mikor bejött a tanu, keresztet vetett. Miért tette ezt?

Téglás: Mert ez a csendőr nagyon vert és kinzott engem, s még most is remegek ha rá gondolkodom. Azért imádkoztam, hogy büntesse meg az Isten. (Derűltség).

Várady: Hogy történnhetett az, hogy sebek voltak a vádlottakon?

— Ha valaki fekszik, akkor is lehet rajta seb. (Derűltség).

A tanu kihallgatásával a délelőtti kihallgatás véget ért fél 2 órakor, s az elnök a tárgyalás folytatását d. u. 3 órára halasztotta.

A délutáni tárgyalás.

Délután az elnök mindenképp előttről felolvastatja azon orvosi véleményt, amelyet akkor vetettek fel, amikor a vádlottakat bevezették a járásbírószákhöz. Az orvosi látlet szerint az egyik vádlotton sem volt a külerőszaknak nyoma.

Az orvosi látlet után folytatták a csendőröknek a kihallgatását.

Orbán Sándor csendőrőrsparancsnok elmondja, hogy november 29-én vette át a nyomozást.

— Ejjel is voltak kihallgatások?

— Igen, mert nem tudtunk aludni a cigányok *férgeitől*.

— Panaszkodtak a vádlottak, hogy bántják őket?

— Nem igaz az kérem, a cigányok mindig így szoktak vallani.

Azt mondja továbbá a tanu, hogy a vizsgálat azért tartott olyan soká, mert a bűnjelket akarták beszerezni, azonban az így sem sikerült.

Orbán beüsmerti, hogy a vádlottaknak adtak heringet enni.

Papp György csendőr, aki szintén részt vett a nyomozásban, ezeket vallja:

— Vallatta maga is a vádlottakat?

— Én nem.

— Jelen volt a *Téglás* beüsmérésénél?

— Igen. *Téglás* beüsmert mindent s azt mondta, hogy jelen volt, mikor *Oláh* a gyilkosságot elkövette.

Grám Ferencz csendőrkaplár nem volt a vallatásnál, egy kihallgatáson sem volt jelen, csak a vádlottakat őrizte.

Fakó Sándor a kihallgatásnál nem volt jelen, csak kísérte a vádlottakat.

Azt mondja, hogy *Oláht* kísérte, kit azonban senki sem vert meg.

Mező Károly szintén a foglyokat őrizte. A dologról semmit sem tud.

A tanu vallomása alatt a másodrendű vádlott fészkelődik. Megkérdeztetvén ennek okáról így felel:

— Az a bajom, hogy ez a csendőr úgy megvert, hogy *meghaltam*. (Hangos nevetés.)

Ezzel a tanukihallgatás véget ért. Ez után elnök felolvasta a meg nem jelent panaszosok vallomásait, majd az orvosok véleményét arról, hogy a vádlottak ép elméjük.

Ezzel a bizonyítási eljárás véget ért. Az ügyész az összes tanuknak megesketését kérte, míg *Várady* dr. a csendőrök megesketését ellenzi, egyuttal kéri a tárgyalás elnapolását, hogy kilehessen puhatólni, hogy a vádlottak bántalmazva lettek-e? Kéri *Grósz* törvényszéki orvost és *Wallerstein* tenkei orvost kihallgatni. Kéri beidézni még négy tanut. Kéri a vizsgálati fogságnak megszüntetését.

A törvényszék az indítvány felett zárt ülésben elrendelte az összes tanuknak a megesketését, az elnapolási indítványt pedig elvetette.

A vádbeszéd.

A vádlottak fő védekezése az volt, hogy a csendőröknek csak azért vallottak be mindent, mert kinozták. A védelem is ezt akarta bizonyítani, de a végtárgyalás adatai nem azt bizonyítják, mert ha igaz volna is, hogy az egyik tanu vallomása szerint a csendőrség *Oláh* Sándort megverte, ez nem szolgált a vallomás kicikarására, mert már akkor a vádlottak beüsmertő vallomást tettek. Az orvosi látlet is csak Ataira állapítja meg, hogy bántalmazták, de ezzel nincs bizonyítva, hogy a csendőrök bántották volna. A többi vádlottakra nézve azt állapítja meg az orvosi látlet, hogy már előzőleg meg voltak a testükön a sérelmek. Beigazoltnak látja vádlottaknak a csendőrség előtt tett vallomását a mellékkörülményekkel is. Így pl. hogy a *Téglás* előadása alapján találtak meg azt a zsákot is a melyet *Szabó* Jakab panasos magáénak ismert.

Erdei Tógyer és Adler Hermann vallomása szerint a rablás előtti napon négy embert láttak a görbedi erdőben. *Oláh* Sándort felismerték s ezek mikor őket látták, elszaladtak, saját beüsmérésük szerint a négy elsőrendű vádlott támadta meg Popát és Szabót s addig a másik négy vádlott a kocsikat fosztogatta ki. *Szabó* Jakab felismerte a zsákot, amelyet *Téglás* József Fekete Tógyerhez vitt. Bizonyítékot képez a *Zsurka* Domiton előadása is, amiből kitűnik, hogy többen támadták meg Szabót és Popát. *Mócz* Mitru felismerte a *Téglás* József hangját.

Vádlottakat kéri szándékos emberölés, rablás és lopás miatt büntetni, míg *Laka* tott külön rablás miatt kéri elítélni.

A védbeszéd.

Várady Zsigmond dr. az elsőbendű vádlott védője beszédében azzal foglalkozik, hogy igazság szolgáltatásunknak három nagy hibája van; a nyomozás, vizsgálat és a végtárgyalás. Löszönetet mond az elnöknek a végtárgyalás tapintatos vezetéseért, mert ez által a végtárgyalás nyomoruságos voltát megszüntette. Foglalkozik a bűnügygyel, kimutatja azt, hogy a vádlottak ellen semmiféle bizonyíték sem merült fel. Foglalkozik a csendőrök cselekvényeivel, foglalkozik a kinzásokkal, amelyeket bebizonyítottak lát. Kéri védeneczeinek, mint az összes vádlottaknak a felmentését.

Kripka Henrik dr. röviden beszélt, mindezekben csatlakozott az első rendű vádlott védője által előterjesztettekhez. Fejtegeti azt, hogy a csendőrség előtt tett beüsmertő vallomás semmi esetre sem fogadható el. Fejtegeti hogy zsák sem képez bizonyítékot. Kéri az összes vádlottak felmentését.

Tury Kálmán harmadrendű vádlott védője a csendőrök ténykedésével foglalkozik, akik a hivatalos hatalommal nagyon is visszaéltek. Nem lát semmiféle bizonyítékot sem s ezért védeneczeinek felmentését kéri.

Wavrek Kálmán dr. foglalkozik azzal, hogy a cigánynak sorsa az, hogy mindenki üldözi, mindenki gyanusítja. Fejtegeti, hogy a negyedrendű vádlott ellen egyáltalában semmi bizonyíték sem merült fel, kéri védenecze felmentését s azonnali szabadlábra való helyezését.

Mártonffy Bogdán röviden beszél. Elfogadja a védő társai érvelését, bizonyítja, hogy a vizsgálat során absolute nem merült fel bizonyíték s ezen az alapon kéri a védenecze felmentését.

Stocker József dr. a cigányokról beszél. Fejtegeti azt, hogy védeneczet bántalmazták, ami bizonyítva is van az orvosi látlettel is. Bizonyítékot utján felmentését kéri védeneczeinek.

Hegyesi Márton volt az utolsó védő, ki a heted és nyolczad rendű vádlottakat védte. Igen röviden beszél. Teljesen csatlakozik az előtte beszélt védők érveivel s kéri védeneczei felmentését.

Az ítélet.

A védbeszéd elhangzása után a törvényszék ítélet hozatalra vonult vissza.

A törvényszék ítéletét este 9 óra után hirdette ki *Tassy* Pál dr. törvényszéki elnök remek indoklásával együtt.

A törvényszék a vádlottakat *felmentette* az ellenük *emelt vádnak a következményei alól*, azonban *Téglás* Józsefet, egy általa is beüsmert lopásért *tizennégy* napi fogháza, *Téglás* Rozit pedig orgazdaságért három napi fogházra ítélte. Elrendelte a kir. törvényszék az összes vádlottaknak az azonnali szabadlábra való helyezését.

Az elítéltek s védők megnyugodtak, míg az ügyész felebbezett.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Deczember 17. Jogász felolvasó estély a Kereskedelmi Csarnokban.

Decz. 18. A díjnok egylet közgyűlése d. u. 3 órakor a megyei árvászek tanácsstermében.

Decz. 19. *Recht* Sándor hangversenye a Fekete Sas nagytermében.

Decz. 26. „University extension” a jogakadémia disztermében este 5—7-ig.

Decz. 26. Az iparosok szinielőadása az Apolló épületben.

* **A városi tanács ülése.** Nagyvárad város tanácsa tegnap gyűlést tartott, melynek tárgya a villamos vasut ügye volt. A tanács a miniszteri átirat értelmében a közuti vasutársaságot megkeresi az iránt, hogy hajlandó lenne-e a villamos vasut építésére ugyanazon feltételek mellett mint a *Tröszt* s egyszerűsmint egy szerződést is mellékel az átirathoz aláírás végett, hogy a legközelebbi közgyűlés elé kész tervvel lépjen. A tanács

az újságírók sorsjegyéből 100 darabot kapott, a melyből 10 darabot megvett, a fennmaradókat pedig árusítás véget a pénz-tárnál helyezte el. — Elhatározta továbbá, hogy a korona érték számítást az újévtől fogva foganatosítani fogja, de ennek megvalósítása az adóhivatalnál a nagy mennyiségű kész nyomtatvány miatt csak nagy anyagvesztéssel járna, azért ide bélyegzőket rendel. A gazdasági tanácsos indítványára határozatba ment végül, hogy az összes középületeket nemzeti zászlóval és címerrel látják el.

* **Óváció a főigazgatónak.** Mint a krassószörénymegyei lapok írják, a lugosi állami főgymnasium tanári kara *Pudnoky* Miklós igazgatót nevenapján meleg óvációban részesítette s ez alkalomra *Natafalussy* Kornél kir. tanácsos, nagyváradi tankerületi főigazgató arczképét megfestette s a tanácskozási terem részére felajánlotta.

* **Katonai felülvizsgáló bizottság szervezése.** A honvédelmi miniszter egy körrendelete értelmében új katonai felülvizsgáló bizottságokat szervez, melynek polgári elnökségével Nagyváradra nézve dr. *Beóthy* László főispánt, polgári alelnökségével pedig dr. *Bulyovszky* József polgármestert bizza meg. A bizottság ülése január hó 11-én lesz.

* **Szegény festő.** *Dézszy* Károly jeles arczkép festő, városunk szülőtte, — a fővárosból nehéz megélhetési viszonyai folytán városunkba volt kénytelen vissza jönni s tisztelettel kéri ismerőseit s jóakaróit, hogy megrendeléseikkel tegyék lehetővé számára a megélhetést. Az illető arczképfestőt különben *Königswarter* Herman báró és *Schlauch* Lőrincz bíbornok püspök pártfogolta. Lakása Nagy-Temető-utca 646. sz.

* **Mortara Pius Nagyváradon.** Érdekes vendég érkezett tegnap Temesvárról városunkba. *Mortara* Pius laterani kanonokrendű szerzetes e vendég, ki hitterjesztés céljaira gyűjtendő, jött közénk. Különben érdekes volta abban nyilvánul, hogy ő az az egykoron zsidó fiú, kit dajkája — halálos veszedelembé esvén a gyermek — szülei tudta nélkül s akarata ellenére megkeresztelt. A gyermek azonban betegségéből felépült s IX. Pius pápa közbelépésére Rómában — szüleitől távol — nevelték a kath. vallásban. A boldog emlékü pápa ezen közbelépése annak idején nagyban foglalkoztatta a diplomáciát s a liberális újságokat. *Mortara* valamelyik templomban prédikálni fog, amely alkalommal a missiók javára rendez gyűjtést.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a szomorú hírt, hogy *Jablonszky* Emil városi adótárnok 8 és fél hónapos kis fia *Elemér* ma jobb létre szenderült. A kised temetése ma délután 1/3 órakor lesz Váralja 162 sz. háznál.

* **Gr. Majláth Gusztáv erd. püspök nagy veszedelemben.** Egy könnyen végzetessé válható vasuti szerencsétlenségről tudósít kolozsvári levelezőnk. Ugyanis gr. *Majláth* f. hó 13-ikán székhelyéről, Gyulafehérvárról *Ujfalusi* (Tódor) József kanonokkal oloszvárra Kindult, hogy a Status igazgató-tanácsának gyűlésén elnököljön. Utközben a püspök waggonjához csatolt III. osztályu kocsit a benne elhelyezett kályhától kigyuladt s a lángok már a püspök kupéját nyaldosták, a midőn a mozdonyvezető végre megállította a vonatot. Hogy ez előbb nem történt meg, annak oka abban keresendő, hogy a kupében elhelyezett vészjelző nem működött. Baza szerencsére senkinek sem lett.

* **Becsapott aranyműves.** *Freind* Benjamin aranyművest különös módon csapta be két ember. — Tegnap történt, hogy egy *Dudovits* nevű bródi ember egy *Schreiber* nevű alkuszszal bement *Freind* Benjaminhoz s ott egy nagy darab aranyat kínáltak eladásra. Az aranyműves a kínált aranyat meg nézte s haj-

landó is volt azt megvenni, ami hosszas alkudozás után meg is történt, adván az aranyért négyszáz ötven forintot. *Dudovits* azonnal nagy bevásárlásokat tett *Freind*nál úgy, hogy a négyszázötven forintból csak hetvenkét forintot vitt el pénzben, a többi pedig árukban. Mikor *Dudovits* eltávozott, *Freind* megvizsgálta a megvett aranyat s a legnagyobb megdöbbenéssel arra a keserű valóra ébredt, hogy rutul be van csapva, mert az eladott anyag nem arany, hamisítvány, *czink, réz és higany keverék.* A becsapott ember azonnal megkereste ez ügyben a helybeli rendőrséget s a bródi csendőrséget, azonban egyik tettest sem sikerült eddig elfogni. A nyomozás folyik.

* **Mi a sajtó?** Egy londoni színészegyesület évi közgyűlését tartotta s ez alkalommal a sajtóról is szó jött, mely a színészet ügyét oly önzetlen módon támogatja. *Beerbrohm Treenek*, a hirneves angol színésznőnek kis leánya ilyen kérdéssel fordult mamájához:

— Mi az a sajtó?

És a hirneves mama ilyen feleletet adott:

— A sajtó, kis leányom, igen különös szörnyeteg. Felében angyalhoz hasonlít, felében ezer karu oktopus. Néha egész piczi és simulékony, minf egy mokus, néha óriási és ügyetlen, mint egy csethal. A sajtónak a szeméi csillagok számával vetekednek és mégis, akár hányszor vak; rendkívül élesek a fülei és mégis gyakran süket. Hangjával képes a legerősebb vihart tulharsogni, de oly enyhén is szólhat, mint a lehelet. Igen fúrge lábai vannak drótból, a melyekkel egyik helyről a másikra ugrik, az egész világon végig; nem ismer akadályt, a leggyorsabbban hártja el. Karjai oly hosszúak, hogy az egész világot körül fogják velük és ha kell, harcra is kél vele. Óriási mennyiségben emészt papírost, tintát és nyomdafestéket iszik, jobbara nagy házakban lakik, igen sok szobában és soha sem fekszik le. Éles az esze, gyakran váltakozik a temperamentuma, de mindig nagylelkű, szeretettel teli a szíve mindenki iránt, a ki hozzá tud férközni.*

* **Felhívjuk t. olvasóink figyelmét a »Nagy képes Világtörténet«** lapunk mai számában foglalt hirdetésére. A nagyszabású vállalat a legdiszesebb és legtanulságosabb magyar munka lesz. Kiadására az ország két legnagyobb könyvkiadó intézete egyesült: a »Franklin társulat« s a »Révai Testvérek Irodalmi intézet Részvénytársaság«. Kiállítása és tartalma egyaránt méltó társa a külföldi hasonló vállalatoknak. A mai számunkban foglalt hirdetés az egész vállalat prospectusát adja, a kedvező megszerzési módokkal együtt, mely szerint a 12 kötetes nagy művet 150 frtos havi részletek mellett bárki könnyen megszerezheti. A hirdetésre ismételtén felhívjuk t. olvasóink figyelmét.

Hogyan lett vége egy potya-vacsorának?

Már néhány esztendeje, hogy keresem a feleségnek valót. Mindennap egy másik lányos-háznál udvarolok dühösen — és vacsorázom jó étvágygyal.

Hiába, garson ember vagyok és jól esnek a családi körben töltött esték — és még jobban a potya vacsorák.

No de ne nézzenek rám olyan gyanusan, mert hiszen én nősnél való férfi vagyok és talán egyszer mégis megégetheti valamelyik vacsora a számát — és *beugrok!*

Elvégre is megreszkírozhatják a mamák azt a kis kosztolni valót mikor egy eleven vőlegény-jelölt megszédítéséről van szó.

Oh! milyen boldog percek is azok, amikor a kelepczét kitett öregek folyton nógatják az embert, hogy egyik és mikor egy kissé szabadkozom, a család gondja . . . pardon! . . . büszkesége, a házi kisasszony nyújtja felém a tálat.

— Vegyen kérem, mert ezt én sütöttem, — szól gyöngéden.

— Akkor okvetlenül meg kell kóstolnom, — mondám én sokatmondó tekintetel vetve a leánykára, de alapszámban véve csak a gyomromra gondolva.

És mikor távozom, minden alkalommal kedvetlenül veszem magamra felöltömet és keserűen sóhajtok fel:

— Oh, Nagysád! most ismét az én rideg otthonomat kell felkeresnem. Mennyire is meguntam már ezt a magányos életet! . . .

Az öregek azután kombinálnak, én pedig rohanok a kávéházba, ahol már vár reám a jó kártya-kompanya . . .

. . . Különösen két családnál, *Micziéknél* és *Olgáéknál* kaptam a legizletesebb kosztolni valót és így e két eladó tündérnél igyekeztem legjobban fenntartani — *a kilitást!* . . .

A két család két városrészben lakott és talán sohasem is látták egymást. Így aztán én háborítatlanul vacsorázhattam, azaz hogy udvarolhattam addig, amíg össze nem hozta a véletlen a két családot — és engem.

Szörnyű helyzetben voltam én azon a nevezetes estén. A hideg borzongat még most is, ha reá gondolok arra a kényes helyzetre és különösen arra, hogy miként kellett nekem az egyik legjobb vacsorát adó háztól megválni.

Hallják kérem, elmondom úgy ahogy történt, csak aztán ne nevéssenek rajtam . . .

. . . Egy vasárnapon arra a gondolatra jöttem, hogy nem játszom a házassaladó férfit és a vendéglőben fogok vacsorázni s azután egyik egyesület multságán veszek részt.

Úgy is lett. Nyolcz óra után már a tágas teremben találtam magamat és amikor végignéztem a bájos hölgykoszorun, örömmel tapasztaltam, hogy ösmerőseim közül egyetlen egy sincs jelen.

Tehát szabad a vásár! — gondolám magamban.

De alig hogy konstatáltam e reám nézve nagyszerű körülményt, majdnem egymásután jelennek meg *Micziék* és *Olgáék*.

Megsemmisülve akartam kirohanni a teremből, de *Olga* kutató tekintete hamar felfedezett.

— Szilvási ur! Szilvási ur! — adta ki meg lehetősé edzett hangját.

Nem volt menekvésem. A legnagyobb zavar közepette rohantam elébe.

— Oh! Nagysád itt? Mennyire örülök! — mondám hebegve.

— Vártuk ma este vacsorára, — szólalt meg a mama.

— Bizony vártuk! — erősítette *Olga*.

Én egy kissé mentegetődztem, aztán egy pár zavaros, összefüggéstelen bókot dadogtam el, végre bocsánatot kértem, hogy egy kissé távozhattam.

Egyenesen *Micziék* felé igyekeztem, ki látva, hogy más leánnyal beszéltem, kissé hidegen fogadott.

— Ki az a leány? kérdé kíváncsian.

— A háziasszonyomnak egy rokona! — igyekeztem kívágni magamat zavaromból.

Megkezdődött a táncz. Egyformán udvaroltam és tánczoltam mindkettőjükkel. Egyik társaságában sem időztem tovább mint a másikba.

Biztosra vettem, hogy simán fog részemre lezajlani az estély és nem kell elveszitenem egyiket sem. Már t. i. a vacsorákat.

De egyszerre vége szakadt számításomnak.

Beharangoztak a négyesre és én kövé válva hámultam a levegőbe.

Szent Isten! Melyiket kérjem fel, — sóhajtottam kétségbeesetten.

Ahogy töprengék magamban, egyszerre egy gyöngéd kéz érinti vállamat. A *Miczié* kacsoi voltak.

— Bocsásson meg, — szólott ő biztosra véve, hogy őt fogom felkérni, — de nem tánczolhatom a négyest magával.

— És miért? — kérdém kétségbeesett arczot vágva, de bensőleg örömmel.

— Bátyám kért fel, mert most jött ki katonáéktól, három év óta nem tánczolt négyest és így fél idegen leányt felkérni.

— Mélyen sajnálom, kedves *Miczié*! — mondám és meghajtva magam *Olgához* rohantam és megkönnyebbülten kértem őt fel.

Megkezdődött a négyes! Nagy kedvvel tánczoltam, mert az óriási felleget eloszlni láttam fejem fölött.

De a harmadik figura után, egy még sohasem látott figurát szőtt bele az a bolondos tánczrendező.

Ugyanis a mikor szépen helyén áll minden tánczos pár, a rendező ur egy széket tett a szoba közepére és egy óriási kosarat állított elébe. Mikor ezt megcsélekedte, egy férfit ültetett a székre és aztán két leányt vitt elébe azt az utasítást adva az ifjunak, hogy egyik leánynak — tetszése szerint — a kosarat adja, a másikkal pedig egy keringőt járjon. Aztán a kosarat kapott kisasszony ült le és két fiatal embert vittek elébe és így tovább.

Engem és egy sokkal derekabb és szebb fiatal embert vezetett végre a tánczrendező egy széke lányka elé.

Természetesen a kis *Böske* nekem adta a kosarat és a másikkal ment tánczra.

En kissé szégyenkezve ültem le, kezembe tartva az imént kapott kosarat.

... Egyszerre forgott velem az egész világ. Uram fia! mit láttam?! Olgát és Miczikét hozza elélem a táncmester, hogy válasszak.

Zavartan néztem mindkettőre egy néhány percig. A két leány pedig csodálkozva bámult reám.

Szerettem volna e pillanatban a föld alá sülyedni! Ugy rémlett, hogy az egész tánczterem észrevette a kinos helyzetemet és engem nevet.

Végre a rendező sürgetése szakította félbe a kinos helyzetet.

— Hamar kérem, válasszon! — szolt határozott hangon!

En hirtelen Miczi elébe löktem a kosarat abban a biztos tudatban, hogy most egy néhány jó potyavacsorától kell megválnom!

Ugy is lett! **

TANÜGY.

A hibás beszédűek oktatásáról.

Irta: Vaday József.

A hibás beszédűek oktatása nem új dolog, régesrég foglalkoztak azzal egyes orvosok és tanárok, de mindenik más módon igyekezett az emberiség ezen szerencsétleneinek visszaadni a jó beszéd tehetségét.

Az oktatás legujabb — kipróbált — módszere sok tekintetben elüt a régiektől, amennyiben ma már nem mediczinákkal, sem operációval, tehát nem orvosi működéssel segítünk a bajon, hanem paedagogiai módszerekkel, s ezek alapja azonban bonczani és pszichológiai; az oktatásra képesített egyének tehát tanításukat bonczani és pszichológiai ismeretekre alapítják.

A beszéd hibái részint a *dadogás*, részint a *hebegési* hibák közé tartoznak.

A nagy közönség e két elnevezést gyakorta összezavarja, pedig a dadogás és hebegés épen úgy külön két baj, mint akár a hideglelés és a lábtörés.

A dadogásnak és hebegésnek sem okai sem nyilvánulásai nem azonosak.

A dadogó a beszédet nehezen tudja megkezdeni, vagy a már megkezdett beszédben fönakad. Idegesen küzd, kezei, arcizmai megremdulnak, arczán spassicus görcsök mutatkoznak, olykor fogait csikorgatja, míg végre az erőlködés eme tünetei közt a kritikus hangot vagy szótagot többször ismétli s aztán a beszédet egy darabig háborítlanul folytatja.

A hebegő ellenkezőleg nagyon is bátran fog a beszédhez, abban soha sem akadozik, hanem a *hangokat ejti hibásan ki*. Betűket fölcserél, vagy helytelenül hangoztat s megesk, hogy hibáját nem is akarja elismerni.

A dadogónak beszélő szervei egészen épek, bajának oka az agybeli pályák hibás működésén alapszik, anélkül azonban, hogy gondolkodásában bárminő hiba volna.

A hebegőnél sokszor a beszélő szervek ferdesége vagy szabálytalan elváltozások (pl. hülyeség) is észlelhetők. Sőt általánvéve a hebegők legnagyobb része a hülyék, gyöngye elméjük közül kerül ki. Meg van pl. állapítva, hogy az elmebajosok következetesen esnek bele bizonyos beszédhibába, melyek műneveit és szakszerű leírását itt adnom fölösleges.

Hogy a leglaikusabb meghatározást alkalmazzam: a *selyp-hebegő*. A dadogó azonban igen ritka esetben lehet selyp is.

Ilyformán a megkülönböztetést megadva e cikk keretéhez mért rövideggel s a tudományos elnevezések lehető mellőzésekével a tanítás menetét következőleg ismertetem:

1. A *dadogó* hibásan lélelzik, szabálytalanul kap levegőt után vagy hirtelen kilöki tüdejéből a levegőt mielőtt megszólalna, így a megszólalásra nem lesz levegője, ebből kifolyólag agyának azon központján, ahol a beszélő szervek, a gége, nyelv, ajak mozgásaihoz az ingerek, parancsok kiosztatnak: *zavar* támad, e *zavar* a hangszálak görceiben nyilvánul.

Első feladat tehát, hogy a dadogót a rhytmikus, szabályszerű be- és kilégzésre megtanítsam. Ehez a kor és egyéniség szerint alkalmazandó légzési gyakorlatokat tervezek s

azt napról-napra minden gyakorló óra elején végrehajtom.

Ezen légzési gyakorlatok a nyugodt és biztos belégzést, tehát a jó beszéd legfőbb kelékét fogják biztosítani.

A dadogó másik baja, hogy a beszédpályákon keletkezett zavar idős izgatottságot, ebből a beszéd izmainak helytelen beidegzését okozza. Ezt ugy szüntetem meg, hogy a sutlóságból az erős hangig módszeres *hangoztatási* gyakorlatokat alkalmazok, amelyek folyamán *megtanulja hangszálait öntudatos mérsékléssel közelíteni egymáshoz* vagy távolítani egymástól. Ez a jó beszéd másik feltétele a dadogónál.

Mi, akik jól beszélünk, nem vagyunk arra utalva, hogy hangszálainkat öntudatosan dirigáljuk, ez nálunk mechanikusan is jól megy, de azok, akik énekelni tanulnak, tapasztalják, hogy a hangszálak kormányzása addig, míg azok bizonyos műveletet megszoknak: minő feladatot képez.

Ezen légzési és hangoztatási gyakorlatokkal párhuzamosan szó és beszédgyakorlatok is alkalmazandók mindaddig, míg a dadogó a légzésen, a hang megnyitásban és folytatásban öntudatosan uralkodni megtanul, beszédlátórsága kifejlődik s egyszer azon veszi észre, hogy a régi üldözö ellenség elmaradt, a dadogás minden tünete elenyészett.

A munka fáradságos, az bizonyos. Mindennapi vas kitartást igényel, de aztán eredménye bámulatos lehet s véle egy ember egész életpályája, egész életboldogsága megalapítható. A kitanult dadogó új ember lesz, akinek mondhatni életét adtuk vissza, hiszen csak ő maga tudta s legfeljebb hozzátartozói sejtették, hogy milyen szerencsétlen volt!

A hebegők oktatása egészen más feladat. Nálunk minden egyes hibás hangot külön kell javítani, de ha a hebegő nem hülye: ez a foglalkozás is szép sikerrel jár, sőt meglepő eredményt lehet elérni. Megtörtént, hogy egy hebegő leányt, aki csak a *t* betűt tudta kimondani, 6 hónap alatt a jó kiejtésre teljesen megtanítottam.

A hebegők oktatását szerkesztő ur engedelmeivel más alkalommal fogom ismertetni.

A tegnapi tanítói gyűléshez. Lapunk tegnapi számában *»A rom. kath. tanítók közgyűlése«* című közleményeinkben, azon állításunkat, hogy *Számborovszky* Rezső a milleniumi közgyűlésre ötödmagával küldetett ki s az ott tapasztaltakról számolt be — olyképmódosítottuk, hogy a milleniumi gyűlésre nem lett kiküldve, de azon kongresszuson alakult meg az *országos százaz bizottság*, melybe *Számborovszky* Rezső — a fővárosi nagygyűlés által — ötödmagával lett a váradi egyházmegyéből megválasztva; ezen bizottság első ülésén vett ő részt s erről olvasta fel jelentését a várád-kerületi rom. kath. tanítók gyűlésén.

SZÍNHÁZ.

Változások a kolozsvári Nemzeti színháznál.

A kolozsvári Nemzeti színháznál, mint a kolozsvári *»Ellenzék«* írja, a személyzetben fizetési differenciák miatt nagy változások fognak történni, sőt egyes változások már tényeknek is tekinthetők. Így *Janovics* Jenő, a színház kitünő rendezője válni készül a színházról, *Leövey* Leó, ki a nagyváradi közönség előtt is kedvelt játékos volt, Győrre szerződött el *Dobó* társulatához. *Bartos* Gyula végleg el-szerződött *Krecsányi* társulatához Szegedre, *Pataki* Béla *Makó* társulatához Temesvárra. Távozni készül *Heltai* Nándor is.

A női tagok közül is többen szerződnek el. Ezek közt van *Szilágyi* Berta, *Baróti* Irma, *Marosi* Adél. Hír szerint ez utóbbit meg fogják tartani. *Margó* Zelma el-szerződött *Krecsányi* társulatához, szó van, hogy *Ferényi* Margitot el akarja szerződtetni *Leszkay* András, akiről most el kell ismernünk, hogy legszemesebb színigazgató, legelőbb kezdett szervezkedni, a vidék minden jó erőjét jövő évi társulatához szerződtette; hír szerint legjobb gázsikat fizet és így nem lehetetlen, hogy az ő társulata lesz jövőre a legelső vidéki szintársulat.

Igazságszolgáltatás.

A tegnapi sajtótárgyalás. Tegnapra sajtóügyi tárgyalás volt ki tűzve. Egy *Zászló* Partenie nevé görög kath. pap volt a vádlott, aki az *»Arad és Vidék«*-ben *»Áradások [a megyében«* című cikket irt, melyben *Retkucz* György, ugyancsak szőlősi illetőségű bírót azzal vádolta, hogy a község *»szénáját«* nem a legkorrektebbül kezeli. A cikkből az ügyhöz értők könnyen kivették azt a burkolt tendenciát, hogy a fenti elmés kifejezés nem képletesen van mondva. *Retkucz* György e támadásra feyelmi vizsgálatot kért maga ellen és mikor a megyei közigazgatási bizottság őt az emelt vád alól felmentette, akkor a bíró megindította a sajtóper a lelkész ellen rágalmazás és becsületsértés czimén. A tárgyalást azonban nem tartották meg a közbe jött akadályok miatt.

Járásorvos és főszolgabíró. *Batizfalvy* Zoltán dr. tatai járásorvos régóta ellenséges viszonyban van *Pösze* János ottani főszolgabíróval, mert a főszolgabíró bizonyos egyének látogatásától eltiltotta, illetőleg ezt a látogatási jogot más orvosnak engedte át se miatt a járásorvos az ilyen látogatásokért járó díjaktól elesett, a mi nagyon megcsappantotta jövedelmét. A járásorvos levelet intézett a főszolgabíróhoz, a melyben ilyen kifejezés is volt: *»Az ön eljárása, szolgabíró ur, egy parasztkofához való eljárás«*. A levél további folyamán azt mondja a járásorvos a szolgabírónak, hogy *hazudik* mindig és letagad mindent. De hogy ezt a levelét le ne tagadhassa, két uri emberrel is közölte és még többel is fogja közölni. A kaszinóban meg azt beszélte *Krigrer* Kálmán honvédőrnagynak, hogy *Batizfalvy* nem tisztességes ember, hanem *gazember*. *Pösze* főszolgabíró a kifejezések miatt indított pert a járásorvos ellen, de a törvényszék áttette a bűnügyet a tatai járásbíróshoz, a mely meg is hozta benne az ítéletet és a járásorvost 200 és 100 forint pénzbüntetésre ítélte. A győri tábla megerősítette az ítéletet, de a járásorvos nem nyugodott belé és felebbezést adott be a Kuriához. A Kurián az I. büntető tanács foglalkozott a bűnügygel *Czorda* Bódog elnöklete alatt. Az előadó bíró, *Szeghő* Ignác előadása alapján a Kuria *visszautasította* a beadott felebbezést, mert további fórumhoz a táblán kívül nem lehet folyamodni ebben az ügyben.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKÉ.

Irta: Buchanan Róbert.

Angolból fordította: Dr. N. Gy. 17.

A krónika elbeszélte, hogy udvarolt egy gyönyörű indiai hercegnőnek, a ki megcsalta s meg akarta öletni; egy szenvedélyes olasz hölgynek, a ki hűtelen lett hozzá; egy szegény pásztorleánynak az Alpeseken, a ki Krisztust híván segítségül, hogy mentse meg őt tőle s a bűntől, a melybe belésodorta, ott halt meg karjai közt; no és a többieknek, a kik mind vagy gyávák, vagy méltatlanok, vagy hűtelenek voltak, mikor a próba ideje elérkezett. Minden szárazföldi látogatás végeztével visszavért a tengerre, káromolva Isten újból s gyűlölvé a női nemet. Ezért vitorlázott mind e napig, írta a krónika, véghetetlen kétségbeesésben, nem is hiszi senki, hogy akadhaszon valaha olyan hűséges nő, a ki ennyire föládozza magát az Isten átok-verte teremtésért; de ha még akadna is, rendkívül nehéz lenne föladata; mert miután el vált tőle, holdváltó-záskor, egy idő múlva utána kell uajd vitorlázni, meg kell őt keresnie a nagy óceánon, mikor pedig meglelte a hajót, oda kell evez-

nie egy gyöngye sajkán, föl kell ugrania a földézetre s rákiáltania kedvesére az Ur Krisztus nevében. Akkor, csak akkor oldódik föl az átok köteléke; azonban fájdalom, ez nem történhetik meg addig, a míg olyan asszony nem születik asszonytól, a ki oly odaadó, oly kétségbeesett nem lesz, hogy szembe mer állani ily rettenetes sorssal.

Mabel olvasta, meg olvasta, mialatt könyei megeredtek, a történet véghetetlen keserve töltvén el nemes lelkét. Mikor átolvasta, újra kezdte. Oly igaznak, oly siralmasnak látszott! nem látszott lehetségesnek, hogy az merő képlet, vagy álom legyen.

Mert Mabel gyermek volt, a nőiség küszöbén. lelke tele volt babonával s édes regényességgel. Látta szeméi előtt a magányos férfit; úgy a hogy a krónika lefestette; egy halavány, ritka szépségű férfit, magas, rendkívül előkelő termettel; hollószin hajjal, alabástrom arczczal, mint a drágakő, ragyogó szemekkel; vékony arany fülbevalókkal, kezében függő csudás ékszerekkel, kezeim, melyek fehérek, finomak voltak, mint a hó. Melyik lány nem szeretett volna belé ilyen alakba? Melyik lány nem álmodta volna, hogy könnyű lenne élni vagy halni ilyen kedvesért?

Ez éjjel, mielőtt elaludt volna, imádkozott a repülő hollandiért s mindazon férfiakért, a kik szépek és szomorúak mint ő; azután azért könyörgött, hogy hozzon ő hozzá az Isten ilyen szenvedőt, hogy megmutathassa neki, hogy van legalább egy igaz, hű leány a világon! Még mikor szeméi lezáródtak, akkor is tele volt a feje az új látomással. Látta a magányos hajót a tengeren, hallotta a vihar zúgását, föltűnt előtte egy szép kísérteties alak, a mint a földézetet sétált, társtanul, egyedül és szíve vágyakozott utána, végtelen szeretet és könyörületben, epedett azután, hogy hozzá mehessen a zivataron át s meghaljon vele, ha úgy kell lenni, mivel nem lehetett semmi édesebb, áldottabb, mint így halni meg!

Szegény gyermek! Ez volt az érzélem első ébredése lelkében. Ki nevetné ki egyszerű gondolatait és imádságait? Az ilyen imádságok és gondolatok, mint a galamb repülnek tova az emberi élet zavaros hullámain; elpusztíthatatlanok maradnak azok, ha az érzékiek felhőszerű alkotmánya elmúlik is; hála nekik, hála a szeretet lelkének, a mely sugallja azokat, sok viharverte lélek menekül meg általuk!

VI. FEJEZET.

Karácsonyi tűz körül.

Karácsony este előtt való délután Parr Amost kellemetlen meglepetés érte. Lambe gazda nagy dérrrel durrall beállított hozzá Thatch Kábel társaságában, a ki nyomorult kis vadász menyét-kínézést teremtés volt, mely állathoz, főleg fehér szempillái és vérborította szeméinél fogva hasonlított. Szószátyár gyakorló orvos volt a városban s a törvényhez nem sokat értett, de kellemetlen megbízásokra mindig kész volt. Lambe gazda sarkában járt s mikor beléptek, rövidesen lett bemutatva:

— Ez itt Thatch Kábel. Arra kérem, hogy leltárt vegyen fel a ház felszereléséről.

Amos, a ki a nagy konyhában ült, zsebkönyvével foglalatostkodva, (bizonyára kalandos egérutat keresett pénzügyi zavarából) bámulva tekintett föl.

— Uram, ön bizonyára mókázik, — kiáltott heves reszketéssel. — Különb az a törvény ellen volna.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Zichy Jenő gróf itthon.

Fiume, decz. 14. (Saj. tud. távirata.) Zichy Jenő gróf ma érkezik Fiuméba s tiszteletére bankettet rendeznek s vasutnál üdvözölni fogják a megérkezésénél.

Oroszország ellen.

Budapest, decz. 14. (Saját tud. táv.) Konstantinápolyból jelentik, hogy Orosz-

ország ellen nagy az elkeseredés, mivel a krétai kérdésben hitszegő magatartást tanusít.

Dreyfus ügy.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik, hogy Dreyfust nem a borderau, hanem más okirat alapján ítélte el a katonai törvényszék.

Takácsok sztrájkja.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) Poroszországban a kheteldi szövő gyárakban egyszerre 13,000 takács hagyta ott a munkát.

Egy oratórium bemutatása.

Róma, decz. 13. Ma este volt az apostolok templomában első bemutatója Peresi Lőrincz apát »Krisztus feltámadása« című új oratóriumának számos bibornok és prelátus, továbbá a pápai udvar, a vatikánál akreditált diplomáciai testület, az olasz nemesség számos tagjai és más előkelőségek jelenlétében. Az oratóriumot nagy tetszéssel fogadták. Négy nagyobb tételét a közönség kívánságára ismételni kellett. (Magy. Táv. Ir.)

Az udvar köréből.

Bécs, decz. 14. Rainer Frigyes és Jenő főherczegek Bädenbe utaztak, hogy jelen legyenek a nassau-weilburgi herczegnő exhumált tetemének beszentelésén. A tetemet este Weilburgba (Nassau) viszik. (Magy. Táv. Ir.)

Garcia temetése.

New-York, decz. 14. Ma temették el H a y külügyminiszter és már előkelőségek részvétele mellett katonai pompával Calixto Garcíát, a kubai fölkelők vezérét. (Magy. Táv. Ir.)

Spanyolország és Amerika.

Washington, decz. 14. A békeszerződés jóváhagyása előtt nem kezdenek tárgyalásokat új kereskedelmi szerződések kötése czéljából. (Magy. Táv. Ir.)

Washington, decz. 14. A »Brooklyn«, »Texas«, Castine« és »Resolute« hadihajók parancsot kaptak, hogy Havannába induljanak. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Soron kívül. A mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló törvény alapján indított kihágási ügyek elintézésének gyorsítása érdekében, a mire a földmivelésügyi miniszter különös súlyt helyez, a nevezett miniszter legközelebb azt az intézkedést tette, hogy a borvizsgálatokat teljesítő budapesti kir. khemiat. intézetnél a hivatalos órákat naponként három órával meghosszabbította és az intézet összes személyzetét utasította, hogy más ügyek félretételével a borvizsgálatokat soron kívül végezzék. Sok t. i. a hamis bor.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. decz. hó 13-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 0 9.80. Uj 9.50. Kétsz. buza 8.40—7.90. Rozs 8.20—7.80. Arpa 5.50—5.20. Zab 5.20—5.10. Tengeri: 4.40—4.10. Borsó 16.—. Lenese 17.—. Bab 6.70. Köleskása 11.80. Burgonya 2.10. 100 kiló lángliszt 17.—, zsemlyeliszt 16.—, fehérkenyér liszt 15.—, barnakenyér liszt 13.50, széna fuvarral 2.10, szalma 0.60 Szalona 68.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.25, tölgyfa

3.—, cserfa 3.45. 100 kiló marhahus 48.—, Öntött gyertya 44.—. Lámpaolaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32. Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 24.—, mész 1.—, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 9.—. köles 5.—, repce 17.—, dió 16.—, mogyoró 16.—, aszalt szilva —. Egy kilogramm savanyu káposzta 10, szalonna 68, sertésus 56, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 26, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 14. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —. 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi decz. 13-ról Tiszta buza körülbelül 1200 hltr, kétszeres buza 200 hltr, rozs 300 hltr, árpa 150 hltr. zab 300 hltr, tengeri 1400 hltr, burgonya 800, hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 480 drb, félhizott 1200, sovány 500, süldő 800, malac: 760, hizott marha 30, jármás ökör 1120, fejős tehén 800, borju 600, bivaly 26, juh és kecske 100, ló 2054.

Marha ártáblázat 1898. december 13-ról Egy pár első rendű jármás ökör 290—320, egy pár másodrendű jármás ökör 200—290, egy pár harmadrendű jármás ökör 120—185, 1 pár fejős tehén 90—210. 1 drb.vágó ökör 250 kgr. 63—85. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 43—64, 1 drb. veres borju 12—18, 1 drb. fél éves borju 16—24, 1 drb egy éves borju 22—35, két éves borju 32—62. 1 pár hizott sertés 44—80, 1 pár fél éves 22—25 1 pár egy éves sertés 35—54, 1 pár két éves sertés 54—76, egy jó igás ló 50—100, egy pár ökörbőr 16—21, egy pár tehénbőr 12—16 1 pár borjubőr 5—8, 1 pár lóbőr 6—10.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, december 14.

Az irányzat szilárd

Buza márcziusra	9.57
Buza októberre	—
Uj tengeri	4.84
Tengeri augusztusra	—
Rozs őszre	8.20
Zab őszre	5.86

Értéktőzsde.

B u d a p e s t, december 14.

Az irányzat szilárd

Osztrák hitel	359.—
Magyar hitel	389.1/2
Államvasut	364.—
Salgótarjáni	604.—
Wagon-kölesön	282.25
Villamos vasut	279.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	866.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	285.75
Magyar jelzálog	602.—

B é c s, december 14.

Az irányzat nyugodt

Osztr. hitel	359.—
Magyar hitel	388.—
Államvasut	364.1/2
Birodalmi márka	58.97

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. december 14-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.—
Magyar koronajárdék	98.60
Magyar vasuti kölesön aranyban 4/10%	119.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2/10%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.40
Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	97.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölesön	158.—
Tiszabályozói és szegedi sorsjegyek kölesön	138.50
Osztrák járdék papírban	101.—
Osztrák járdék ezüstben	101.—
Osztrák korona járdék	120.—
Osztrák járdék aranyban	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	913.—
Magyar hitelbankrészevény	389.—
Osztrák hitelintézeti részevény	359.10
Osztrák-magyar államvasuti részevény	364.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	956.—

Német birodalmi márka	59.—
London vista	120.65
Párisi vista	47.70
20 márkás arany	1180

SZERKESZTOI POSTA.

A. S. Kolozsvár. A posta-szabályzat értelmében az *expressz* leveleket még a hírlapoknak sem (?) kézbesítik éjjel, ha nincs a borítékon meg-elölve:

»Éjjel is kézbesítendő!«

Ennélfogva máskor e szerint kérjük eljárni.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Erődi H. cukrászata

Nagyvárad, Fő-utca

elvállal és pontosan teljesít egy helybeli, mint **vidéki** mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket **mérsékelt** árak mellett.

Vidéki küldemények gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében, rendes időben és sértetlen állapotban érkeznek.

Ugyanott karácsonyfa disztési cikkeket, hbczucorkákat, diszes bonboniereket, friss sütemény, teakenyér és piskóta kapható.

Herschmann Fülöp

czukrász.

Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca.

Finom bonbon, salon czukorkák, pörkölt mandola, fehér mályva, barna maláta és egyéb más czukrok. Promunz, saját készítményü torták,

irós tészták, theasütemények, kalács, habcsók, mindennemű sütemények, szép és nagy választékban kaphatók czukrászüzletemben.

Pontos és szolid kiszolgálásra magát a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlja

Herschmann Fülöp,

czukrász,

Nagy-Teleky-utca.

tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a **gáz-coaks**, mert a súlyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyűl meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **métermázsánként 14 kr. fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a **coaks** vásárlásánál, a mennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad, 1898. októberben.

Nagyvárad, légszeszgyár:
Az igazgatóság.

Nagy Képes Világtörténet

Képes diszmű a művelt közönség számára.

ÁLDÁSSY ANTAL, BOROVSZKY SAMU, FOGARASSY ALBERT, GERÉB JÓZSEF,
GOLDZIERH IGNÁCZ, GYOMLAY GYULA, MIKA SÁNDOR

közreműködésével szerkeszti

MARCZALI HENRIK

Mintegy 2500 szöveggel, 500 műmelléklettel, 60 színes műlappal
50 történeti térképpel, 8500 szövegdallal.

A Nagy Képes Világtörténet célja.

Jelen munkával az első nagy világtörténeti mű jelenik meg magyar nyelven. Tervében, céljában, eszközeiben, alakjában és terjedelmében egyaránt nagy és jelentős ez a vállalkozás.

A magyar tudomány nyújtja a magyar közönségnek az élet könyvét, a világtörténetet. Nemzeti művelődésünkre nézve fontos mozzanat ez. Egy régi hiány pótlása, egy régi szükség kielégítése, egy régi kötelesség teljesítése.

A Nagy Képes Világtörténet illusztrációi.

A Nagy Képes Világtörténet összes illusztrációi kizárólag egykoru vagy korhű ábrázolások lesznek. Képes mellékletei, történeti térképei, a szöveg közé nyomott rajzokkal és írásmásolatokkal a Világtörténet egy olyan kicsinyített történelmi muzeumot nyújtanak az előfizetőnek, a műről a maga valójában lehetetlen beszerezni. Ezek a nagy európai muzeumokból, családi és nyilvános könyvtárakból és levéltárakból, építészeti műemlékekről egybegyűjtött s a legnagyobb műszaki tökéletességgel reprodukált illusztrációk rendkívül emelik a mű becsét, az egésznek művészi értéket adnak.

Ez a tizenköt kötet a legfontosabb magyar könyvek közé tartozik.

Ez a tizenköt hatalmas könyv arra való, hogy nemzetünk minden műveltségének tanítója barátja, tanácsadója, minden uri háznak ékessége legyen.

A mű kiadására egyesült két könyvkiadó intézet bizalommal ajánlja, tehát nagy, magyar vállalatát a nagy magyar közönségnek.

Franklin Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda

Révai Testvérek
irodalmi intézet részvénytársaság.

Megjelenik tizenkét kötetben

famentes, tehát soha meg nem sárguló papíron.

Egy-egy kötet ára

rendkívül diszes félbőr-kötésben, bőrháttal és vászontáblával

8 frt.

Minden négy hóban egy-egy kötet jelenik meg.

Megjelenik füzetes kiadásban is

240 füzetben.

Több füzet semmiképp sem lesz.

Hetenkint egy füzet fog közrebocsáttatni.

Egy-egy füzet ára

30 kr.

A füzetes kiadáshoz diszes be-kötési táblák szállítanak.

A Nagy Képes Világtörténet megszerezhető:

a) Füzetes kiadásban hetenkint 30 kros füzetekben minden rendes hazai könyvárusnál.

b) Kötetes kiadásban 12 kötetben, 8 frtjával

a) kötetenkint utánvétellel bérmentve,
b) havi 1 frt 50 kros részletfizetésre.

*

A rendelések a helyi könyvkereskedéshez vagy előírt kiadókhöz intézendők.

*

Tájékoztató képes prospektust

mutatványfüzetet

ingyen és bérmentve

küld a mű kiadóhivatala

Budapest, VIII., Üllői-ut 18. szám.

Előfizető gyűjtők sziveskedjenek a kiadóhivatalhoz fordulni.